

خلاصه درس ۱۴
پیش‌دانشگاهی

تاریخ ادبیات

اسلامی ندوشن
 ■ روزها
 ↓↓
 حسب حال

لغت

- بارقه: پرتو، جلوه
- شائبه: شک
- تحفه: هدیه
- مشیّت: خواست

املا

- بحران
- قوز می کردم
- شیر آوز
- منبع بی شائبه
- جمع کننده اضداد

آرایه

این شیخ همیشه شاب
 جمع کننده اضداد
 جمع کردن شوریدگی و عقل
 جمع کردن تشرع و عرفان
 جمع کردن عشق و زندگی عملی
 ■ پارادوکس

عالم افسانه پر رنگ و نگار
 قصه‌های شیرین
 ذوق لطیف
 ■ حس آمیزی

سعدی می‌خواند مجاز از کلیات سعدی
 ▲
 ■ این همدم کودک و دستگیر پیر مانند هوا در فضای فکری فارسی
 زبان‌ها جریان داشته است:
 کنایه
 سعدی در فکر ایرانی‌ها حضور داشت.

دستور

- نکبت‌بار: مرکب
- صفت فاعلی مرکب مرخم
- شاید کمی خل می‌پنداشتند
- خل: مسند

(سراسری زبان - ۹۵)

قر ۶۴۵- متن زیر با کدام بیت قرابت مفهومی دارد؟

«هر عصب و فکر به منبع بی‌شائبه‌ی ایمان وصل بود که خوب و بد را به عنوان مشیت الهی می‌پذیرفت.»

- ۱) غم ایمان خویش خور که تو را
- ۲) ترک عمل بگفتم و ایمن شدم ز عزلت
- ۳) غمگین مباش چون خط بطلان نمی‌توان
- ۴) دامن دوست به دست آر و ز دشمن بگسل

قر ۶۴۶- عبارت «هر عصب و فکر به منبع بی‌شائبه‌ی ایمان وصل بود که خوب و بد را به عنوان مشیت الهی می‌پذیرفت» با مفهوم کدام بیت، متناسب

(سراسری خارج از کشور - ۹۴)

است؟

- ۱) راهی است راه عشق که هیچ‌ش کناره نیست
- ۲) در طریقت هرچه پیش سالک آید خیر اوست
- ۳) هر گه که دل به عشق دهی خوش دمی بود
- ۴) هرچه هست از قامت ناساز بی‌اندام ماست

قر ۶۴۷- مفهوم: «به حرص ار شربتی خوردم مگیر از من که بد کردم / بیابان بود و تابستان و آب سرد و استسقا» با کدام بیت متناسب است؟

(سراسری انسانی - ۹۱)

- ۱) برو ای زاهد و بر دردکشان خرده مگیر
- ۲) من نخواهم کرد ترک لعل یار و جام می
- ۳) خون خورده‌ام نه باده که زهرم نصیب باد
- ۴) در شب قدر ار صبحی کرده‌ام عیبم مکن

قر ۶۴۸- عبارت: «هر عصب و فکر به منبع بی‌شائبه‌ی ایمان وصل بود که خوب و بد را به عنوان مشیت الهی می‌پذیرفت.» با کدام بیت تناسب مفهومی

(سراسری ریاضی - ۸۵)

ندارد؟

- ۱) جایی اگر ز غیبت او تیره شد جهان
- ۲) تو کار خویش به فضل خدای کن تفویض
- ۳) بدان قدر که تو جدی‌نمایی و جهدی
- ۴) سرم به دنیا و عقبی فرو نمی‌آید

قر ۶۴۹- مفهوم بیت: «به حرص ار شربتی خوردم مگیر از من که بد کردم / بیابان بود و تابستان و آب سرد و استسقا» در کدام گزینه، کامل بیان شده

(سراسری هنر - ۷۸)

است؟

- ۱) چون زمینه‌ها و انگیزه‌های گناه، فراهم بود، از ارتکاب خطا گزیری نبود.
- ۲) چنانچه آب را گوارا نمی‌یافتیم، هرگز این خطا از من سر نمی‌زد.
- ۳) عطش حاصل از گرمای طاقت‌فرسا مرا به ارتکاب گناه برانگیخت.
- ۴) اگر از عقل و خرد بهره‌ای می‌داشتم، میلی به خطاکاری نبود.

مع ۶۵۰- «موجود یک کتابی» در عبارت: «او سواد چندانی نداشت، حتی مانند چند زن دیگر در ده، خواندن را می‌دانست و نوشتن را نمی‌دانست ولی

درجه فهم ادبی‌اش خیلی بیش‌تر از این حد بود، او نیز مانند داییم موجود یک کتابی بود» یعنی:

- ۱) فقط کلیات سعدی را می‌خواند
- ۲) علاوه بر قرآن و مفاتیح‌الجنان کلیات سعدی را می‌خواند.
- ۳) مطالعه او محدود بود.
- ۴) فقط قرآن را می‌خواند.

۶۵۱- عبارت زیر چه کسی را معرفی می‌کند؟

«این شیخ همیشه شاب، پیرترین و جوان‌ترین شاعر زبان فارسی، معلم اول که جمع‌کننده‌ی اضداد است از هفتصد سال پیش به این سو مانند هوا در فضای فکری فارسی زبان‌ها جریان داشته است»

(۱) مولوی (۲) حافظ (۳) جامی (۴) سعدی

۶۵۲- در همه‌ی گزینه‌ها به جز گزینه‌ی «مجاز» به کار رفته است.

(۱) خالهام، مرا نخستین بار از طریق سعدی، با شعر شاهکار آشنا نمود.

(۲) پس از خواندن سعدی وقتی به خانه‌ی خودمان باز می‌گشتم از فرط هیجان لکه می‌دویدم.

(۳) خالهام نیز خوش‌وقت بود که من نسبت به کلام سعدی علاقه نشان می‌دادم.

(۴) از لحاظ آشنایی با ادبیات، سعدی برای من به منزله‌ی شیر آغوز بود برای طفل.

۶۵۳- عبارت «از همان‌جا بود که خواندن گلستان، مرا به سوی تقلید از سبک مستجع، سوق داد که بعد، وقتی در دبستان انشا می‌نوشتیم، آن‌را به

کار می‌بردیم. ذوق ادبی من از همان آغاز آشنایی با این آثار، پر توقع شد و خود را بر سکوی بلندی قرار داد. بعدها اگر به خود جرأت دادم که

چیزی بنویسم، از همین آموختن سر خود و ره‌نوردی تنهاوش بود.» چند «متنم اسم» دیده می‌شود؟

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

آزمایشه

(گزینه دو - ۹۵)

۶۵۴- کدام گزینه با عبارت زیر تناسب مفهومی دارد؟

«هر عصب و فکر به منبع بی‌شائبه‌ی ایمان وصل بود که خوب و بد را به عنوان مشیت الهی می‌پذیرفت.»

(۱) غیر تسلیم و رضا در وحشت‌آباد جهان کیست دیگر تا کند مکروه را مرغوب ما؟

(۲) کرد تسلیم به من مسند بی‌تابی را هر سپندی که در این انجمن از جا برخاست

(۳) تسلیم می‌کند به ستم، ظلم را دلیر جرم زمانه‌ساز، فزون از زمانه است

(۴) تا به آب غیب، ایمان تازه سازی هر نفس بنگر این نه آسیا را چون به دور افتاده است

۶۵۵- کدام گزینه در بردارنده‌ی نظر و عقیده‌ی نویسنده‌ی کتاب «روزها» درباره‌ی ویژگی‌های به‌ظاهر متضاد شعر سعدی است؟ (گزینه دو - ۹۱)

(۱) سعدی انعطاف جادوگرانه‌ای دارد و آن‌قدر خود را خم می‌کند که به حد فهم ناچیز کودکانه برسد.

(۲) این شیخ همیشه «شاب»، پیرترین و جوان‌ترین شاعر زبان فارسی است.

(۳) تشرع و عرفان، مشق و زندگی عملی، شوریدگی و عقل، جنبه‌هایی هستند که در شعر سعدی دیده می‌شود.

(۴) وی هم هیبت یک آموزگار و هم مهر یک پرستار، هم چشم عقاب و هم لطافت کبوتر را دارد.

۶۵۶- مفهوم کدام گزینه درست بیان نشده است؟ (گزینه دو - ۹۱)

(۱) هر عصب و فکر به منبع بی‌شائبه‌ی ایمان وصل بود: هر احساس و اندیشه‌ای را به دین وابسته می‌دانست.

(۲) خوب و بد را به عنوان مشیت الهی می‌پذیرفت: از آخرت و عوارض مرگ سخن می‌گفت.

(۳) هر دو چنان بودیم که گویی در پالیز سعدی می‌چریدیم: از آثار سعدی به دلخواه بهره می‌بردیم.

(۴) خانه‌ی مشترک و کهن‌سالی بود، بر سر هم نکبت‌بار که یک اتاق داشت: قدیمی و فقیرانه بودن خانه.

۶۵۷- عبارت زیر با کدام گزینه تقارن معنایی دارد؟ (گزینه دو - ۹۱)

«هر عصب و فکر به منبع بی‌شائبه‌ی ایمان وصل بود که خوب و بد را به عنوان مشیت الهی می‌پذیرفت.»

(۱) کای دانه‌ی مشیت و ای ریشه‌ی وجود باش این زمان که از تو پدید آورم شمار

(۲) غنیمتی شمر ای شمع، وصل پروانه که این معامله تا صبحدم نخواهد ماند

(۳) در کوی نیکنمایی ما را گذر، ندادند گر تو نمی‌پسندی تغییر ده قضا را

(۴) کسی که پا به مقام رضا نهاد چون صائب به خوش دلی گذرانید عالم گذران را

۶۵۸- همه‌ی گزینه‌ها با عبارت زیر به جز قرابت معنایی دارد. (گزینه دو - ۹۱)

«بنابراین خالهام با همه‌ی تمکنی که داشت به زندگی درویشانه‌ی قناعت کرده بود نه از بخل بلکه از آن جهت که به بیش‌تر از آن احتیاج نداشت.»

(۱) خداوند از آن بنده خرسند نیست که راضی به قسم خداوند نیست

(۲) گر آزاده‌ای بر زمین جنب و بس مکن بهر قالی زمین بوس کس

(۳) مپرور تن ار مرد رای و هشی که او را چو می‌پروری می‌گشی

(۴) جویننی که از سعی بازو خورم به از مرغ بر خوان اهل کرم

- ۶۵۹- قر بیت زیر با کدام یک از گزینه‌ها قرابت معنایی دارد؟
 «حیات را چه گوارنده‌تر ز آب و لیک کسی که بیش ترش خورد بکشد استسقاش»
 ۱) چون این حکایت‌ها را می‌شنیدم و می‌خواندم و عکس‌ها را می‌دیدم لبریز می‌شدم و سراچه‌ی ذهنم آماس می‌کرد.
 ۲) ذوق ادبی من از همان آغاز با آشنایی با این آثار پرتوقع شد و خود را بر سکوی بلندی قرار داد و در همین کورمال کورمال ادبی آغاز به راه رفتن کردم.
 ۳) خواندن گلستان مرا به تقلید از سبک مسجع سوق داد که بعد وقتی در دبستان انشا می‌نوشتم آن را به کار می‌بردم.
 ۴) حکایات گلستان عصاره‌ی تجربیات قرون در کشور ما و در دنیای اسلام بودند و جوانه‌های تخیل مرا با نسیم بسیار جان‌بخشی بارور می‌کردند.
- ۶۶۰- قر همه‌ی گزینه‌ها به‌جز مفهوم مقابل عبارت زیر را دارند.
 «خاله‌ام مانند مادرم توکلی داشت که به او مقاومت و استحکام اراده می‌بخشید و هر عصب و فکر به منبع بی‌شائبه‌ی ایمان وصل بود.»
 ۱) نشان به نام خود ابلیس زد جبین مرا
 ۲) نخست پنجه به خون خدا زد و آن‌گاه
 ۳) برای آن‌که از ایمان به خلل نرسد
 ۴) بدل به صاعقه‌ای کرد و زد به خرمن شب
 ز کبریای خود آکند آستین مرا
 به پنج کفر رقم زد اصول دین مرا
 به شک سپرد سر رشته‌ی یقین مرا
 چراغ طینت او طبع خوشه‌چین مرا
- ۶۶۱- قر مفهوم عبارت «با خود می‌گفتند که این بچه‌ی ارباب از بس زیاد می‌خورد مست شده؛ در حالی که از خوردن نبود، از شنیدن بود.» در کدام گزینه وجود ندارد؟
 ۱) سیه مست غرور از گفت‌وگو هشیار کی گردد؟
 ۲) من شدم از دست، تو باقی بخوان
 ۳) سرم همیشه ز کیفیت سخن گرم است
 ۴) بس که کرده است سیه‌مست مرا ذوق سخن
 ره خوابیده از آواز پا بیدار کی گردد؟
 مست شدم سر نشناسم ز پا
 که جوش فکر، خم پر شراب کرد مرا
 می‌زنم حرف و ز خود نیست خبر چون قلم
- ۶۶۲- قر عبارت «هر عصب و فکر به منبع بی‌شائبه‌ی ایمان وصل بود و خوب و بد را به عنوان مشیت الهی می‌پذیرفت.» با کدام بیت تناسب معنایی دارد؟
 ۱) از دل بپرس نیک و بد هر سرشت را
 ۲) دم نتوان زد به مجلسی که در آن‌جا
 ۳) سر ارادت ما و آستان حضرت دوست
 ۴) ای ناصح مشفق تو برو در غم خود باش
 آینه است سنگ محک، خوب و زشت را
 مهر خموشی زدند بر لب قائل (گوینده)
 که هر چه بر سر ما می‌رود ارادت اوست
 ما گر بد و گر خوب، همانیم که هستیم
- ۶۶۳- قر کدام بیت با عبارت زیر قرابت مفهومی ندارد؟
 «خاله‌ام با همه‌ی تمکنی که داشت، به زندگی درویشانه‌ای قناعت کرده بود، نه از بخل، بلکه از آن جهت که به بیش‌تر از آن احتیاج نداشت.»
 ۱) به آبروی قناعت قسم که روی نیاز
 ۲) از هرچه تو گویی، به قناعت بشکیم
 ۳) کی بود پاکیزگی در وی ز چرک احتیاج
 ۴) چه بی‌نیاز ز شیرازه است اوراقش
 به خاک پای فرومایگان نسودم من
 امکان شکیب از تو محال است و قناعت
 از سرایی کاب باریک قناعت نگذرد
 ز فرش، هر که قناعت به بوریا کرده است
- ۶۶۴- قر همه‌ی گزینه‌ها به‌جز گزینه‌ی با عبارت زیر قرابت مفهومی دارند.
 «هر عصب و فکر به منبع بی‌شائبه‌ی ایمان وصل بود که خوب و بد را به‌عنوان مشیت الهی می‌پذیرفت.»
 ۱) گر تاج می‌دهی، غرض ما قبول تو
 ۲) ما قلم در سر کشیدیم اختیار خویش را
 ۳) چو قسمت ازلی بی‌حضور ما کردند
 ۴) آن خدای است تعالی، ملک‌الملک قدیم
 و تیغ می‌زنی، طلب ما رضای توست
 اختیار آن است کاو قسمت کند درویش را
 گر اندکی نه به وفق رضاست، خرده می‌گیر
 که تغیر نکنند ملکت جاویدانش
- ۶۶۵- قر عبارت «هر عصب و فکر به منبع بی‌شائبه‌ی ایمان وصل بود که خوب و بد را به‌عنوان مشیت الهی می‌پذیرفت.» با کدام بیت ارتباط مفهومی دارد؟
 ۱) ناامیدم مکن از سابقه‌ی لطف ازل
 ۲) گفتم که مکش مرا به غم، گفت به چشم
 ۳) با دو قبله در ره توحید نتوان رفت راست
 ۴) مزین ز چون و چرا دم که بنده‌ی مقبل
 تو پس پرده چه دانی که که خوب است و که زشت
 زین بیش مکن جور و ستم، گفت به چشم
 یا رضای دوست باید یا هوای خویشان
 قبول کرد به جان، هر سخن که جانان گفت

قر ۶۶۶- مفهوم عبارت «پس از خواندن سعدی، از فرط هیجان لگه می‌دویدم. کسانی که توی کوچه مرا این گونه می‌دیدند با خود می‌گفتند که این «بچه‌ی

ارباب» از بس زیاد می‌خورد مست شده؛ در حالی که از خوردن نبود، از شنیدن بود.» با کدام گزینه ارتباط معنایی ندارد؟ (قلم‌چی - ۸۹)

- ۱) آدمی فربه شود از راه گوش
 - ۲) گیرم که عنبرین سخت نافه‌ی ختاست
 - ۳) ای تو هم استاد و هم رهدان من
 - ۴) آن که بی‌باده کند جان مرا مست کجاست؟
- جانور فربه شود از حلق و نوش
کس نافه ارمغان نبرد جانب ختا (نام مکانی است)
از کلامت یافت لذت، جان من
وان که بیرون کند از جان و دلم دست کجاست؟

قر ۶۶۷- عبارت «هر عصب و فکر به منبع بی‌شائبه‌ی ایمان وصل بود که خوب و بد را به عنوان مشیت الهی می‌پذیرفت» با مفهوم همه‌ی ابیات به‌جز بیت

..... تناسب معنایی دارد. (نشانه برتر - ۹۵)

- ۱) زاهدان را زهد و ما را عشق خوبان شد نصیب
 - ۲) در طریقت هر چه پیش سالک آید خیر اوست
 - ۳) روز و شب مهر تو می‌ورزم و این راز نهران
 - ۴) سر ارادت ما و آستان حضرت دوست
- هر کسی را در ازل خود آنچه قسمت بود داد
در صراط مستقیم ای دل کسی گمراه نیست
کس ندانست به غیر از تو خدا می‌داند
که هر چه بر سر ما می‌رود ارادت اوست

قر ۶۶۸- همه‌ی ابیات به‌جز با بیت زیر تناسب معنایی دارند.

(نشانه برتر - ۹۳)

- ۱) «به حرص ار شربتی خوردم مگیر از من که بد کردم
 - ۲) در جمع خوبان بوده‌ام، گر بر تنی عاشق شدم
 - ۳) اگر در پایت افکندم سری، عیبم مکن، کانجا
 - ۴) وقت ضرورت چو نماند گریز
- بیابان بود و تابستان و آب سرد و استسقا
چه افتاد این سر ما را که خاک در نمی‌ارزد
عیبم مکن، ای پارسا، در کافرستان بوده‌ام
چنان بودم که از مستی ز سر نشناختم پا را
دست بگیرد سر شمشیر تیز

قر ۶۶۹- کدام بیت با عبارت «هر عصب و فکر به منبع بی‌شائبه‌ی ایمان وصل بود که خوب و بد را به عنوان مشیت الهی می‌پذیرفت.» ارتباط معنایی دارد؟

(نشانه برتر - ۹۳)

- ۱) گر به آتش بریم صد ره و بیرون آی
 - ۲) گر تو آن جور پسندی که به سنگم بزنی
 - ۳) آنی که از کرشمه و نازت سرشته‌اند
 - ۴) واجب آمد که مشیت نهمت نام از آنک
- زر نابم که همان باشم اگر بگدازم
از من این جرم نیاید که خلاف آغازم
نقشی چو تو ز کلک قضا کم نوشته‌اند
آفرینش ز تو گردید عیان سرتاسر

قر ۶۷۰- مفهوم کدام بیت با جمله‌ی «خوب و بد را به عنوان مشیت الهی می‌پذیرفت.» همخوانی ندارد؟

(نشانه برتر - ۹۱)

- ۱) اگرم حیات بخشی و گرم هلاک خواهی
 - ۲) تو کار خویش به فضل خدای کن تفویض
 - ۳) چرخ برهم زخم ار غیر مرادم گردد
 - ۴) در کار گلاب و گل حکم ازلی این بود
- سر بندگی به خدمت بنهم که پادشاهی
به روز دولت و نکبت که کار، کار خداست
من نه آنم که زبونی کشم از چرخ فلک
کاین شاهد بازاری، وان پرده‌نشین باشد

قر ۶۷۱- کدام گزینه مفهوم ویژگی «سهل‌ممتنع» بودن کلام سعدی را در بر ندارد؟

(نشانه برتر - ۹۱)

- ۱) نه هر کس حق تواند گفت گستاخ
 - ۲) همه گویند و سخن گفتن سعدی دگرست
 - ۳) سعدیا گرچه سخن‌دان و مصالح گویی
 - ۴) به حدیث من و حسن تو نیفزاید کس
- سخن ملکی است سعدی را مسلم
همه خوانند مزامیر نه همچون داوود
به عمل کار برآید به سخن‌دانی نیست
حد همین است سخن‌دانی و زیبایی را